

Nr 339.

Av herrar **Asplund** och **Hansén**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 255 angående anslag till arbetslöshetens bekämpande ägnas icke mindre än 33 av propositionens 61 sidor åt frågan om särskilda åtgärder i anledning av arbetslösheten å Sesarö. Sedan 1929 års riksdag i anledning av motion i andra kammaren nr 313 av herr Lövgren i Nyborg uttalat, att ett upptagande av sågverksdrift å Sesarö genom domänverkets försorg torde vara förtjänt av ett skyndsamt och ingående övervägande, ävensom att ytterligare undersökning borde ske av det motionsvis framförda uppslaget om sågverksdriftens upptagande vid Sandvik genom ett nybildat aktiebolag med tidigare anställda tjänstemän och arbetare som huvudintressenter samt dettas stödjande medelst statsanslag, uppdrog Kungl. Maj:t den 22 mars 1929 åt länsstyrelsen i Norrbottens län att under medverkan av sakkunniga skyndsamt verkställa utredning rörande de omständigheter, som kunde inverka på bedömandet av frågan om lämpliga åtgärder för att bereda industriarbetarne å Sesarö arbetstillfällen därstädes eller å annan ort ävensom i sist avsedda fall för att underlätta en överflyttning till ny arbetsplats.

I sitt den 16 december 1929 avgivna utlåtande har länsstyrelsen och de sakkunniga föreslagit följande åtgärder för underlättande av den rådande arbetslösheten å Sesarö och för den förordade utflyttningen därifrån:

flyttningshjälp och inlösning av egna hem för dem, som utflytta från ön;
anordnande av en effektiv arbetsförmedling och arbetsanskaffning med särskild tanke på de utökade arbetstillfällen, som kunna förväntas uppstå inom skogsbruket;

iordningsställande och bebyggande av ett antal kolonat å Keräsjokiområdet i Karl Gustavs socken för att på billiga villkor tillhandahållas de arbetslösa, som befinnas lämpliga och villiga att övergå till jordbruk;

befordrande av ungdomens yrkesutbildning genom anordnande av slöjdkurser m. m.; samt

uppdrag för statens arbetslöshetskommission att under medverkan av socialstyrelsen och länsstyrelsen handhava och leda avvecklingsarbetet.

Utöver de rena administrationskostnaderna beräknas avvecklingsarbetet komma att kräva följande utgifter:

för flyttningshjälp	100,000:—
» inlösning av egna hem	245,000:—
» yrkesutbildning	10,000:—
<hr/>	
Summa kronor 355,000:—	

Dessa kostnader torde liksom nödiga administrationskostnader enligt länsstyrelsen och de sakkunniga böra beräknas utgå av reservationsanslaget till bekämpande av arbetslösheten, och lämpligen fördelas på en tid av *tre år*.

För beredande av möjligast effektiva hjälp åt befolkningen under övergångstiden ifrågasättes därjämte

igångsättande snarast möjligt av planerad hamnbyggnad vid Karl Johans stad med tillfartsväg och järnväg eller, i andra hand, av den föreslagna banbyggnaden Morjärv—Kalix, i båda fallen med viss företrädesrätt till arbete för arbetslösa från Seskarö;

samt, i sista hand och under förutsättning att icke något av nämnda arbetsföretag kan igångsättas, *provisorisk* drift genom domänverket av Sandviks sågverk.

Vad beträffar såväl *hamnbyggnaden vid Karl Johans stad*, varom proposition nu avlåtits till riksdagen, som även *banbyggnaden Morjärv—Kalix*, för vars eventuella utförande *mot* järnvägsstyrelsens avstyrkande denna i första hand anser arbetskraft böra tagas från de 1,400 yrkesskickligare och mera drivna järnvägsbyggnadsarbetare, som senaste höst måste avskedas, anse vi ett igångsättande av båda företagen vara synnerligen önskvärt under alla förhållanden, icke blott därför, att ingen sågverksdrift vid Seskarö är möjlig förrän tidigast sommaren 1931, då intet åtgjorts för timmeranskaffning denna vinter och för övrigt ett hundratal av Seskaröarbetarne icke heller efter sågverkets igångsättande skulle kunna få stadigvarande arbete vid sågen, även om denna dreves med två skift, utan även med hänsyn till den stora arbetslöshet vid andra norrbottniska sågverk, som redan uppstått och kommer att ytterligare förstöras genom domänstyrelsens även av länsstyrelsen påtalade försäljningspolitik, som icke tar några som helst sociala hänsyn till nödvändigheten att garantera åtminstone bottenbehovet av råvara för de träförädlingsföretag som redan förefinnas i landsändar, där statens skogsdomäner utgöra två tredjedelar av all skog, och som varit och alltjämt äro oundgängliga för dessa landsändars självförsörjning och ekonomiska liv. Ett igångsättande av ovannämnda arbetsprojekt minskar sålunda icke alls behovet av sågverksdriftens återupptagande på Seskarö.

Socialstyrelsen har också ansett att dessa arbetsprojekt — hamnbyggnaden vid Karl Johans stad och banbyggnaden Morjärv—Kalix — alldeles oavsett det speciella Seskaröproblemet, vore synnerligen välkomna med hänsyn till arbetsmarknadsläget i Norrbotten i övrigt.

Vad nu beträffar den av 1929 års riksdag ifrågasatta provisoriska driften av Sandviks sågverk å Seskarö genom domänverkets försorg, som i sista hand förordas av länsstyrelsen och de sakkunnigas majoritet, så ha två av de sak-

kunniga avstyrkt detta och häri vunnit anslutning av domänstyrelsen och delvis även av arbetslöshetskommissionen, som ansett, att en dylik åtgärd *endast i yttersta nödfall bör upptagas till prövning.*

Till stöd för sitt avstyrkande av sågverksdrift vid Seskarö kunna de två reservanterna åberopa en av den ene av dem, direktören i svenska trävaruexportföreningen J. L. Ekman, förut chef för Aktiebolaget Ytterstfors-Munksund uppgjord, i propositionen icke intagen, men sakkunnigebetänkandet bifogad bil. II.

»Beräkning av driftsresultat vid Sandviks sågverk på basis av £ 13.5/— för $2\frac{1}{2} \times 7$ o/s furu fob. Kalix distrikt.

Förutsättning. Räntor hava beräknats efter $6\frac{1}{2}$ % per år för allt behöfligt kapital, varvid köpeskillingen för sågverksanläggningen vid Sandvik inclusive 10 st. pråmar beräknats till 75,000 kronor, vartill kommer för anskaffande av nödigt antal pråmar enligt alternativ I 40 st. för 120,000 kronor, enligt alt. II och III 20 st. för 60,000 kronor.

Råvarupriset har beräknats efter en kubikåtgång av 250 cyl. kubikfot per std och i enlighet med domänstyrelsens prisberäkning till 56 öre per cyl. kubikfot för barkat och $53\frac{1}{2}$ öre per cyl. kubikfot för obarkat 8" furutimmer fritt utsorterat vid Kalix och Torne älvar.

	Alt. I	Alt. II	Alt. III
<i>Inkomster.</i>			
Sågade varor à 207: 20 kr. netto	1,864,800	932,400	812,000
Splitved > 60: — > >	27,000	13,500	12,000
Kokflis > 1: 75 >	61,875	30,937	—
Kronor	1,953,675	976,837	824,000
<i>Utgifter.</i>			
Råvara	1,260,000	630,000	535,000
Tillverkningskostnader	270,720	136,080	176,000
Skeppningskostnader	80,460	40,230	38,500
Underhållskostnader	38,700	28,000	12,000
Allmänna omkostnader, sjukvård, försäkringar och skatter . .	66,240	56,320	56,320
Tillverkningskostnader för småvirke	45,000	22,500	—
Tillverkningskostnader för kokflis	5,000	3,000	—
Ökade allmänna kostnader för huvudförvaltningen	13,500	—	—
Tumnings- och bogseringskostnader	45,000	22,500	20,000
Räntor ($6\frac{1}{2}$ %)	112,025	61,125	54,625
Amortering	36,000	30,000	21,000
Kronor	1,972,645	1,029,755	913,445
Brist	— 18,970	— 52,918	— 89,445
Kronor	1,953,675	976,837	824,000

Alt. I. Herr Nordströms ombyggnadsförslag genomföres och tillverkningen räknas med två skift uppgå till 9,000 stds per år. Herr Nordströms tillverkningskostnader hava använts.

Alt. II. Lika med alt. I, men tillverkningen beräknas med ett skift uppgå till 4,500 stds per år. Herr Nordströms tillverkningskostnader hava omräknats med hänsyn till den mindre tillverkningskvantiteten.

Alt. III. Verket drives med enkelt skift i dess nuvarande skick utan några som helst om- eller tillbyggnader. Beräknad årlig tillverkning 4,000 stds.

Stockholm den 14 december 1929.

J. L. Ekman.»

Herr Nordströms här ovan åberopade ombyggnadsförslag för alt. I, 9,000 stds tillverkning upptager följande poster:

Betr. sågen:

Timmeruppfodringsbrygga med automatiska timmerspel	4,300:—	
Modernisering av ram nr 1 med grundförstärkning	5,500:—	
Diverse andra reparationer inom såghuset	1,200:—	11,000:—

Betr. brädgården:

5 transportabla justeringsverk och 1,400 meter rullbanor mellan staplarna	56,000:—	
---	----------	--

<i>Betr. flisverk för avfallet</i>	33,000:—	
--	----------	--

Summa moderniseringskostnader 100,000:—

Vad beträffar det beräknade priset å råvaran, fritt utsorterat vid Kalix och Torne älvar, synes det väl högt, förmodligen har väl den kraftiga överbetalningen av virket å kronoskogsauktionerna i Norrbotten sistlidna höst inverkat. Å andra sidan må påpekas, att medan Munksunds Aktiebolag uppger ett exportvärde för 1929 per standard ohyvlat virke av kr. 215: 90 för Storfors och Bergsvikens sågverk vid Piteälven, har herr Ekman för Seskarö räknat med kr. 207: 20 per standard. Skulle man utgå från det förra priset även för Seskarö, uppstår en ökning på inkomstsidan för 9,000 standards med ej mindre än 78,300 kr., vilka täcka den av herr Ekman beräknade driftsförlusten och därutöver ge en vinst av 59,330 kronor. Vi kunna ej heller underlåta att påpeka, att enligt vad i »Aktieägarnes Uppslagsbok» uppgives beträffande »Svenska trävaruaktiebolaget Kemi», som drivit Sandviks sågverk å Seskarö tills det våren 1928 nedlades, med ett aktiekapital 1910 av 75,000 kronor, som ökades år 1919 genom gratisemission till 150,000 och 1920 genom nyteckning till pari till 300,000 kronor, har från och med 1920 endast ett driftsår, 1921, medfört förlust, 31,000 kr. (priset å trävaror sjönk då på en gång ned till närmare hälften av föregående års pris), men alla de övriga vinst. Här nedan anges för vart av åren 1920—1928 vinst, utdelning samt partiprisnoteringar per juni månad i kronor Härnösands distrikt fob å bräder och plank, furu och gran:

Å r	Vinst, kr.	Utdelning	Partipris pr standard Härnösands distrikt fob		
			3 × 9 III Furu	1 × 4 ¹ / ₂ o/s, Furu	2 ¹ / ₂ × 7 o/s, Gran
1920	144,000	15 %	745 kr.	551 kr.	594 kr.
1921 (förl.)	—31,000	0	522	270	331
1922	50,000	5 %	410	220	265
1923	57,000	5 %	469	297	287
1924	34,000	5 %	309	260	252
1925	13,000	5 %	272	236	250
1926	17,000	5 %	254	236	241
1927	57,000	10 %	305	250	250
1928 (nedlagt våren 1928)	7,000	5 %	314	250	239
1929	—	—	309	241	238

Medelvinst per år 38,744 kr. motsv. 13 % å aktiekapitalet 300,000 kronor.

31 december 1928 bokförd fordran av moderbolaget Kemi Osakeyhtiö 611,000 kr. bokfört aktiekapital, reservfond, dispositionsfond, skatteregleringsfond tillsammans 575,000 kr., skulder diverse kreditorer 229,000 kronor.

Tillverkning	1927	1928
Trävaror, standards	9,262	2,177
Träkol, läster	5,204	1,937

Att driften vid Sandvik likväl nedlades, berodde som bekant därpå, att det var ändå fördelaktigare för det finska moderbolaget att försåga *allt* sitt finska timmer vid det stora sågverk, som anlagts vid dess vid Kemi och närmare Torneälvens utlopp än Seskarö belägna sulfatfabrik.

En årlig tillverkning av 5,000 läster sågverkskol — de av Kemibolaget under föregående år levererade ha för övrigt enligt uttalande från sakkunnigt håll ansetts vara av mycket god beskaffenhet — torde få värdesättas till ungefär 15 × 5,000 eller 75,000 kronor fob kolpräm vid Seskarö, och bör, om den förbättrade konjunkturen för järnhanteringen blir bestående och, ännu säkrare, om någon järntillverkning i Norrbotten kunde komma i gång, ge en förmånlig användning åtminstone för den del av sågavfallet, som faller under vintersågningen, då dess avsättning som kokflis är försvårad, på grund av att denna ej tål lagring. Färdiga anordningar för milkolning finnas redan förut vid Sandvik, likaså stora kolhusutrymmen, där vinterns tillverkning kan förvaras under tak. Alltså behövas inga nya anläggningar härför.

Vi vilja slutligen framhålla, att de kalkyler angående framtida drift av Sandviks sågverk, som uppgjorts av ledarne för den föregående sågverksdriften, för en tillverkning av 8,000 à 9,000 standards gett till resultat en årsvinst av minst 70,000 kronor. Om vi oaktat allt det ovan anförda, som talar för, att herr Ek-

mans kalkyler hålla sig ett långt stycke innanför den säkra gränsen, till slut likväl acceptera de av honom antagna utgångspunkterna, så torde ingen kunna påstå, att risk för ett sämre driftsresultat än vad sagda kalkyler utvisa kan förefinnas. Vi förutsätta givetvis därvid, att råvarupriserna vid en eventuell nedgång av priserna å sågade varor m. m. skola automatiskt sänkas i förhållande därefter.

Då enligt vårt förslag domänverket skulle under åtminstone de fyra första åren driva sågverket, är emellertid den av herr Ekman förutsatta räntan å anläggnings- och rörelsekapital $6\frac{1}{2}$ procent alltför hög. I den mån domänverket, som ju redan disponerar ett betydande rörelsekapital, behöver anlita statsverket för ytterligare sådant, har den ju ett kreditiv hos riksgäldsfullmäktige mot endast $4\frac{1}{2}$ procents ränta. Räknar man nu ned ränteutgiften i herr Ekmans alt. I för 9,000 standards produktion från $6\frac{1}{2}$ till $4\frac{1}{2}$ procent, så sjunker beloppet från 112,025 till 77,556 kronor eller med 34,469 kronor, vilket förhållande ensamt för sig förvandlar den av herr Ekman framkalkylerade årliga driftsförlusten 18,970 kronor till en årlig vinst av 15,499 kronor, sedan full förräntning å allt använt kapital erhållits.

Det kapital, som behöver nedläggas på inköp av sågverket med tillhörande 10 prämar, mark, byggnader och övrig egendom	kr. 75,000:—
Modernisering av sågen m. m.	» 11,000:—
D:o av brädgården	» 56,000:—
Flisverk för sulfatflistillverkning	» 33,000:—
Anskaffning av 40 st. nya prämar (Herr Nordström beräknar endast 30 prämar ss. behövlige för skeppning och transport av sulfatflis)	» 120,000:—
<hr/>	
utgör enligt herr Ekmans kalkyl alt. I tillsammans	kr. 295,000:—
<hr/>	
Användes vinsten utöver $4\frac{1}{2}$ % ränta å använt kapital	kr. 15,000:—
jämte i herr Ekmans kalkyl upptagna årliga amortering	» 36,000:—
eller tillsammans årligen under fyra år	kr. 51,500:—

till amortering av ovanstående anläggningskapital, skulle detsamma nedgå till 89,000 kronor. Då nu en av huvudinvändningarna mot den av länsstyrelsen i Norrbottens län och vissa av de sakkunniga i andra hand föreslagna »provisoriska sågverksdriften genom domänstyrelsens försorg» är, att densamma sannolikt skulle i själva verket bliva permanent, emedan alltjämt samma sociala hänsyn skulle förefinnas för driftens fortsättande, och frågan om engagement av enskilt kapital i denna sågverksrörelse alltjämt är olöst, ha vi ansett oss böra söka en utväg att undgå ett sådan »permanent provisorium» genom att såsom förutsättning för driftens upptagande av domänverket enligt alternativ I med 9,000 standards årlig produktion, varvid enligt beräkning 125 man skulle få sysselsättning året runt, ung. 300 skift var med avtalsenliga löner, föreslå, att arbetarna skulle medgiva, att viss procent av deras avlöning, under första året, då de ännu lida av föregående arbetslöshet, förslagsvis fem procent och vart av de följande tre åren tio procent, finge för deras räkning avsättas till en fond,

avsedd att bilda stomme till aktiekapital för ett blivande enskilt företag för driftens övertagande, ifall domänverket efter de fyra årens slut skulle önska bliva befriat därifrån. Räknar man med en dagsförtjänst av åtta kronor, skulle under första året inflyta 15,000 kronor och under vart och ett av de tre följande åren 30,000 kronor, varigenom fonden efter de fyra åren jämte ränta, som borde sättas till 4½ procent, borde uppgå till omkring 111,000 kronor. Man torde alltså kunna påräkna, att ovan beräknade oamorterade anläggningskapital 89,000 kronor skulle bliva täckt genom fonden, varav sedan skulle återstå kontant c:a 22,000 kronor. Vid en medelavsättning av 7 % av arbetsinkomsten skulle fonden jämt uppgå till för inlösen erforderliga 89,000 kronor. En förutsättning för ett sådant övertagande vore givetvis, att staten skulle till det blivande företaget garantera ett visst bottenbehov av råvara under ett viss antal år framåt och till acceptabla priser, då man ju icke kunde förvänta, att företaget skulle självt kunna förvärva några avsevärda skogstillgångar, som kunde säkerställa ett sådant bottenbehov.

Genom sådana garantier skulle, sedan sågverk och brädgård blivit moderniserade och en rationell drift möjliggjorts och det hela funnes disponibelt utan skulder och utan kapitalbehov för nyanskaffning, det helt säkert bliva en relativt lätt sak att intressera för rörelsens bedrivande ytterligare erforderligt rörelsekapital, vars storlek kunde väsentligt begränsas genom viss kreditgivning från statens sida å råvara mot säkerhet i anläggningar och ineliggande lager av sågade varor, därvid man givetvis ej behövde räkna med så höga förlagsräntor, som vanligen krävas av enskilda banker, särskilt då det gäller svagare företag.

Skulle emellertid det ingalunda osannolika inträffa, att staten efter den ifrågasatta första drifttidens slut skulle stå inför en situation liknande den, som förefanns vid den tid, då de s. k. träförädlingsakkunniga framlade sitt förslag om statlig träförädlingsverksamhet (1922), alltså att permanenta svårigheter skulle göra sig gällande att vid försäljning av virke från statens skogar ernå någorlunda tillfredsställande priser, något som ju den senare tidens kraftiga koncernbildning av trävaruföretagen i södra Norrland jämte nedläggningen av flera mindre företag särskilt i övre Norrland ger stor anledning att befara, borde det vara synnerligen fördelaktigt för staten att kunna fortfarande disponera över ett sågverk som det moderniserade Sandvik å Seskarö, beläget mellan mynningarna av de två huvudflottlederna inom övre Norrbotten, där staten är den allt dominerande skogsägaren, och där alltså en fortsatt statlig sågverksdrift skulle vara av stor betydelse för utvinnande av största möjliga valuta ur de egna skogarna. För ett sådant fall, ävensom för den händelse, att staten icke skulle finna anledning att fortfarande genom avstående av tillfälliga extra penningvinster å kronoskogsauktionerna säkerställa en enskild sågverksdrift å Seskarö med den stora betydelse en sådan måste hava så tätt invid gränsen till ett land, där sågverksindustrien och därmed arbetarbefolkningen genom där rådande statliga skogsförsäljningspolitik åtnjuter stora och å denna sidan grän-

sen skarpt i ögonen fallande fördelar i ekonomiskt hänseende, då bör givetvis den i fonden innestående delen av arbetarnas avlöning utbetalas till dem jämte upplupen ränta.

Då man särskilt från de håll, som icke vilja giva avkall på tanken om en avfolkning av Seskarö, framhållit, att även en provisorisk drift, som skulle sluta om några år, skulle försvåra en sådan avfolkning, torde man också kunna förvänta invändningar mot det föreslagna bindandet av en del av avlöningarna vid en fond för eventuell fortsatt drift. Med hänsyn härtill, ävensom då en del av de arbetare, som kunde komma att få fortsatt arbete å Seskarö, kunde behöva före de fyra årens slut disponera sina avsatta avlöningsmedel antingen för avflyttning till annan trakt av landet eller på grund av ekonomiska svårigheter, borde lämpligen möjligheter härtill beredas, exempelvis genom utfärdande av på annan person transportabla bevis å femtio kronor, så snart vederbörandes avsatta avlöning uppgår till detta belopp, vilka bevis borde löpa med $4\frac{1}{2}$ procents ränta (densamma som domänverkets kreditivränta) och berättiga till motsvarande andel i fonden jämte upplupen ränta å densamma samt, för den händelse fonden ej kommer till användning för inköp av sågverket, inlösas av staten till kapital och ränta. Då många av arbetarna genom den långvariga arbetslösheten måst ådraga sig stor skuldsättning, även i form av resterande kommunalutskylder, torde man kunna förvänta, att i den mån sådana bevis mottagas som likvid för sådana skulder, även orsbor, som ej äro anställda vid sågverket, och kanske även i någon mån Nedertorneå kommun, skulle kunna bliva intresserade för ett eventuellt företag, som komme att övertaga sågverksdriften, om och när domänverket eller staten eventuellt vill nedlägga densamma.

Enligt det av oss för den statliga driften tänkta alternativ I har räknats med avfallets avsättning som splittved och sulfatflis, det senare till Kalix sulfatfabrik, vars råvarubehov ju staten redan har att till största delen leverera i form av massaved. Först vid en fortsatt permanent drift, vare sig den blir enskild eller fortfarande statlig, torde man böra ingå på frågan om särskilda anläggningar å platsen för avfallets fullständigare tillgodogörande. Enligt vår uppfattning vore det därvid ingalunda nödvändigt eller ens lämpligt att förutsätta just anläggning av en sulfatfabrik, då ju denna produktionsgren är stadd i en oerhört stark utveckling överallt i världen och redan fabriker finnas såväl i Piteå och Kalix som å finska sidan i Kemi, vilket allt ger anledning befara starka prisfall å sulfatmassa.

Man kunde hellre tänka sig avfallets utnyttjande antingen som reduktionsmedel för tillverkning av tackjärn eller järnsvamp av våra rena och rika järnmalmer, eller till masonittillverkning, varvid anläggningskostnaderna bliva endast en bråkdel av vad en sulfatfabrik kräver, men avsättningen sannolikt blir betydligt lättare. För övrigt torde frågan om framställning av olja ur träavfall, varvid till och med sågspån kan användas med lika fördel som med sulfatflis likvärdigt avfall, snart vara löst och ge stora möjligheter till utnyttjande av sågavfallet i dess helhet och i samband därmed av stora kvantiteter av vår vatten-

kraft för tillgodoseende av hela vårt behov av flytande motorbränsle och mera därtill.

Beträffande Seskaröbornas villighet att med viss del av sin arbetsinkomst bidra till anskaffande av enskilt kapital för eventuellt övertagande av driften efter några år be vi att få hänvisa till i bifogade bilaga I gjorda uttalande av ett möte av 200 st. sågverksarbetare å Seskarö, ävensom beträffande deras »rotfäste i bygden», vilket ju bestritts i den kungl. propositionen, och deras bestämda gensaga mot den påtänkta »avfolkningen» av denna för Sverige utomordentligt betydelsefulla gränsbygd, vars enda industriföretag av nämnvärd betydelse just legat å Seskarö. Dessutom hänvisa vi till i bilaga II återgivna uttalande av ett möte av medborgare i Haparanda stad och Nedertorneå kommun.

Under åberopande av ovan anförda jämte motiveringen i en samtidigt i andra kammaren av herr Lövgren i Nyborg m. fl. väckt motion i Seskaröfrågan få vi alltså hemställa, att riksdagen ville

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 255 angående anslag till bekämpande av arbetslösheten, i vad den avser särskilda åtgärder beträffande arbetslösheten å Seskarö

dels hos Kungl. Maj:t hemställa om upptagande genom domänverkets försorg av sågverksdrift å Seskarö med avtalsenliga löner under förutsättning, att de arbetare som anställas avstå viss procent, förslagsvis under första driftsåret 5 och under följande år 10 procent av sin avlöning till en fond, som jämte ränta skall användas till inlösen av sågverket, därest staten efter viss tid, förslagsvis fyra år, finner sig böra nedlägga statsdriften och i stället lämna garanti för en viss timmerleverans i händelse driften fortsättes av arbetarne, eventuellt jämte andra enskilda företagare;

dels för sin del medgiva, att av arbetslöshetsanslag må bestriktas utgifter för inköp av Sandviks sågverk å Seskarö med tillhörig mark, byggnader och inventarier ävensom för nödig modernisering för en årstillverkning av 9,000 standards, för ett beräknat sammanlagt belopp av 295,000 kronor.

Stockholm den 9 april 1930.

C. I. Asplund.

D. Hansén.

*Bilaga I.**Uttalande av arbetaremöte å Seskarö, onsdagen den 16 april 1930.*

Tvåhundra arbetare på Seskarö, samlade till möte för att diskutera den situation, som uppstått sedan Kungl. Maj:ts proposition föreligger med förslag till avfolkning av ön, vilja härmed till riksdagen framföra vissa synpunkter på föreliggande spörsmål.

Efter lång väntan har äntligen regeringen förelagt riksdagen ett förslag till hjälp åt Seskaröns genom arbetslöshet svårt prövade befolkning. Till vår bevikelse finna vi dock, att förslaget är uteslutande negativt. — Avfolkning är dess mål. —

Innan riksdagen fattar sitt beslut, vilja vi ställa en sista vädjan till statsmakterna att ännu en gång taga under omprövning frågan, om icke driften ändock till fördel för både oss och staten kunde igångsättas.

Om statsmakterna önska vår medverkan enligt riksdagsman C. I. Asplunds förslag, skola vi gärna medverka på detta sätt, men vi vilja därvid framhålla, att andelsbevisen å de på så sätt fonderade medlen böra göras transportabla, så att vi icke under alla förhållanden nödgas bibehålla våra andelsbevis, utan kunna avyttra dem vid behov.

Skulle riksdagen åter välja den vägen, att redan från början återupptaga driften i aktiebolagets form, så är det uppenbart, att vi endast kunna medverka under förutsättning, att aktieteckning får amorteras under en lång tid, minst tio år, samt att vi icke bindas med större belopp, än vi själva anse oss förmå bära.

Huvudsaken för oss är, att vi åter erhålla produktivt arbete och att vi icke tvingas att övergiva detta samhälle för en oviss framtid på annan ort. Statens, kommunens och våra egna intressen skola säkert i det långa loppet bliva bäst tillgodosedda genom driftens återupptagande vid Sandviks sågverk.

Den kungl. propositionens påstående, att vi skulle »sakna rotfäste i bygden», är oriktigt i högsta grad. Vårt rotfäste är minst lika grundfast i denna bygd, som någonsin varit förhållandet med befolkningen vid något annat svenskt sågverk.

Seskarön den 16 april 1930.

På det fullkomligt enhälliga mötets vägnar:

J. A. Löthberg,
ordförande.

S. Unbom,
sekr.

Bilaga II.

Uttalande i bl. a. Seskaröfrågan av allmänt möte i Haparanda den 17 april 1930.

Medborgare från Haparanda stad och Nedertorneå kommun, samlade till talrikt möte, vilja härmed, oberoende av partiståndpunkter, framföra till riksdagen en vädjan att vid behandlingen av de livsfrågor för våra kommuner, vilka nu stå på dagordningen, beakta de svårigheter, under vilka vi leva.

Sedan mer än trettio år tillbaka har frågan om en uthamn för Tornedalen stått på dagordningen, men något positivt har icke blivit gjort åt saken, förrän Kungl. Maj:t till årets riksdag framlagt förslag om hamnbygget vid Karl Johans stad. Tacksamma som vi äro över utsikterna att erhålla en uthamn med förtullningsrätt, som gör det möjligt att direkt till Tornedalen importera från utlandet kommande gods, äro vi dock bekymrade för de kostnader, som åsamkas oss vid ett oreserverat bifall till K. M:ts proposition. Vi vädja därför till riksdagen att också bifalla den motion, som framförts med yrkande att vi på grund av vår kläna ekonomi och vårt höga skattetryck skulle befrias från förpliktelsen att bidraga med 5 proc. av kostnaderna för hamnbygget.

Nedertorneå kommun har också ett annat näringsbekymmer av allvarlig art, som nu befinner sig i ett avgörande läge. Genom framläggandet av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avfolkning av Seskarön riktas ett hårt slag emot Nedertorneå kommun. Ett beslut i den riktning, som K. M:t föreslår, skulle innebära, att all den råvara, som kommer ned för Tornedalens svenska sida, skulle bogseras söderut för förädling. Följderna därav äro lätta att uträkna. De skulle bliva skyhöga skatter även i fortsättningen. (De äro nu 41 kr. pr bevillningskrona.) Och klart är, att om den arbetarebefolkning, som bleve kvar här, sysselsatt med att sommartid sammandraga timret i havsflottar för vidare befördran söderut, endast kunde erhålla arbete under sommarhalvåret, så skulle deras skattekraft bli liten eller ingen.

Såsom en följd av industriens nedläggande bleve jordbrukarebefolkningens avsättningsområde ytterligt begränsat med låga priser som naturlig följd. Klart är också, att Haparanda stad skulle lida, om 1,300 av innevånarna inom dess affärsområde bortflyttades till annan ort.

Det är mot bakgrunden av dessa fakta och med tanke därpå, att kostnaderna för en avfolkning av Seskarö belöpa sig till avsevärt större belopp än de kostnader, som äro förenade med driftens återupptagande vid Sandviks sågverk, som vi vädja till riksdagen att beakta den katastrofala verkan det skulle hava för icke blott Seskarön och dess befolkning utan också för Nedertorneå kommun och Haparanda stad, om K. M:ts proposition vunne bifall. Vi äro övertygade därom, att ett beslut i överensstämmelse med herrar Asplunds och Lövgrens motioner är vida lyckligare för såväl den gränsbefolkning det här gäller som för den svenska staten själv.

Haparanda den 17 april 1930.

Å det enhälliga mötets vägnar:

Carl Olofsson,
stadefullmäktig.

J. H. Svanberg,
byggmästare.

Ernst J. Segerlund,
Kommunalstämman ordf. i Nedertorneå kommun.

